

Supravegherea bancară a BCE: Evaluarea riscurilor pentru anul 2019

1 Introducere

Identificarea și evaluarea riscurilor cu care se confruntă entitățile supravegheate sunt esențiale pentru realizarea cu succes a supravegherii bancare. Analiza riscurilor servește, de asemenea, drept bază pentru definirea [priorităților în materie de supraveghere](#) ca parte a procesului periodic de planificare strategică.

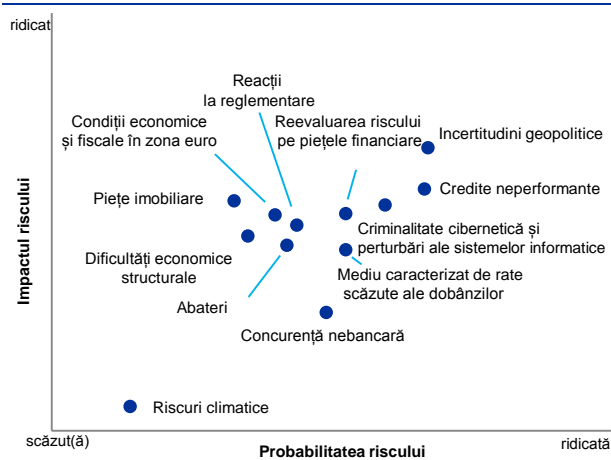
Supravegherea bancară a BCE efectuează anual un exercițiu de identificare și evaluare a riscurilor, în strânsă cooperare cu autoritățile naționale competente (ANC). Analiza se bazează pe contribuții provenite dintr-o mare varietate de surse, printre care se numără echipele comune de supraveghere (ECS) și funcțiile microprudențiale și macroprudențiale orizontale. De asemenea, aceasta are la bază discuții cu bănci și alte autorități relevante.

2 Harta riscurilor la nivelul MUS pentru anul 2019

Principalele rezultate ale exercițiului de evaluare a riscurilor sunt prezentate în Harta riscurilor la nivelul MUS (Figura 1). Această hartă ilustrează factorii determinanți principali ai riscurilor care afectează sistemul bancar din zona euro pe parcursul unui orizont temporal de doi-trei ani, în funcție de gradul de probabilitate și de impact. Factorii determinanți ai riscurilor nu ar trebui analizați separat, întrucât se pot genera sau potența reciproc. Harta riscurilor la nivelul Mecanismului unic de supraveghere (MUS) prezintă o imagine agregată a zonei euro, evidențiind numai factorii determinanți principali ai riscurilor. Harta nu este menită a constitui o listă exhaustivă a riscurilor cu care se confruntă băncile supravegheate.

Figura 1

Harta riscurilor la nivelul MUS pentru anul 2019

Sursa: BCE și ANC.

Cei mai proeminenți trei factori determinanți ai riscurilor care afectează sistemul bancar din zona euro sunt: incertitudinile geopolitice, stocul de credite neperformante și acumularea potențială de credite neperformante în viitor, precum și criminalitatea cibernetică și perturbările sistemelor informatice. Aceștia sunt urmați de reevaluarea riscului pe piețele financiare, mediul caracterizat de rate scăzute ale dobânzilor și reacțiile băncilor la reglementări.

Comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o diminuare substanțială a riscurilor generate de condițiile economice și fiscale din zona euro, în principal ca urmare a unei dinamici ciclice favorabile. Totodată, incertitudinile geopolitice și riscurile de reevaluare a riscului pe piețele financiare au sporit. Progresele consemnate în domeniul digitalizării exacerbează riscurile legate de sistemele informatice vechi ale băncilor și de atacurile cibernetic.

3 Factorii determinanți principali ai riscurilor

Incertitudinile geopolitice prezintă un risc tot mai mare la adresa piețelor financiare mondiale și a perspectivelor economice în cadrul zonei euro. Incertitudinile politice din unele țări din zona euro au sporit în ultima perioadă. În ceea ce privește Brexit, forma finală a acordurilor de tranziție și de retragere rămâne să fie stabilită. Băncile și autoritățile de supraveghere trebuie să își continue activitățile de planificare și pregătire pentru situații neprevăzute, ținând seama de toate scenariile posibile. Preocupările legate de Brexit vizează o gamă largă de riscuri, precum riscurile legate de continuitatea activității și de tranziție, continuitatea contractelor, riscurile de arbitraj reglementar legate de diferențele de reglementare la nivel național sau riscurile de repercusiuni macroeconomice. Pentru zona euro, există un risc limitat de perturbare semnificativă a accesului la serviciile financiare, însă o posibilă fragmentare a sectorului serviciilor financiare ar putea inhiba eficiența acestuia. În plus, preocupările privind amplificarea protecționismului comercial au sporit. Deși tarifele introduse până în prezent ar trebui să aibă efecte macroeconomice directe

mai degrabă limitate asupra zonei euro, orice intensificare a disputelor comerciale ar impune un risc substanțial. De asemenea, evoluțiile nefavorabile din anumite economii de piață emergente ar putea afecta negativ mediul macroeconomic sau piețele financiare din zona euro. În cele din urmă, riscul unei fragmentări la nivel de reglementare pe plan mondial creează un element de vulnerabilitate suplimentar.

În pofida unei îmbunătățiri semnificative a calității activelor în ultimii ani, **nivelurile ridicate de credite neperformante** reprezintă în continuare o preocupare pentru numeroase instituții din zona euro. Ca parte a liniilor directoare privind creditele neperformante, băncilor cu niveluri ridicate de credite neperformante li s-a solicitat să convină asupra unor strategii de soluționare a problemei stocurilor de credite neperformante. Până în prezent, eforturile depuse au condus la progrese considerabile în ceea ce privește reducerea nivelului creditelor neperformante, rata creditelor neperformante a instituțiilor semnificative scăzând de la 8% în 2014 la 4,9% în trimestrul IV 2017. Cu toate acestea, nivelul agregat actual al creditelor neperformante se menține mult prea ridicat comparativ cu standardele internaționale și sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura soluționarea corespunzătoare a problemei creditelor neperformante în zona euro. Stocurile ridicate de credite neperformante impun constrângeri la nivelul bilanțurilor, profitabilității și capitalului băncilor.¹ Prin urmare, soluționarea problemei creditelor neperformante reziduale, inclusiv monitorizarea progreselor băncilor în reducerea nivelului creditelor neperformante, rămâne una dintre prioritățile principale ale Supravegherii bancare europene.

În plus, interesul actual pentru obținerea de randamente ar putea **amplifica potențialul unei acumulări de credite neperformante în viitor**. Băncile din zona euro au raportat o relaxare a standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate întreprinderilor și cele acordate populației în scopul achiziționării de locuințe în trimestrul I 2018.² Totodată, creditorii par să se orienteze către sectoare cu un grad de risc mai ridicat. Emisiunea de credite cu efect de levier în zona euro s-a intensificat semnificativ după scăderea abruptă înregistrată în perioada crizei financiare internaționale, împrumuturile cu clauze restrictive limitate (*covenant-lite loans*) reprezentând aproximativ două treimi din volum. În plus, unele bănci din zona euro raportează o creștere semnificativă a creditelor negarantate acordate populației.

Criminalitatea cibernetică și perturbările sistemelor informatice creează dificultăți tot mai mari pentru bănci și evidențiază necesitatea ca acestea să investească în sisteme informatice. Băncile sunt tot mai presate să își modernizeze infrastructura informatică de bază în vederea simplificării structurilor lor, reducerii costurilor, optimizării calității experienței clienților și sporirii eficienței, precum și pentru a putea concura cu companiile FinTech/BigTech. În plus, băncile se confruntă cu un număr tot mai mare de amenințări cibernetice. Incidentele cibernetice pot conduce la pierderi financiare și pot avea ramificații indirecte sau chiar un impact

¹ Pentru referințe privind impactul negativ al creditelor neperformante asupra creditării bancare, consultați [Liniile directoare privind creditele neperformante, adresate băncilor, BCE, martie 2017](#).

² A se vedea [sondajul privind creditul bancar în zona euro](#).

sistemic, deși instituțiile semnificative nu au raportat până în prezent niciun incident major. Totuși, în unele cazuri, potrivit informațiilor, părți ale sistemelor interne ale băncilor au fost compromise o perioadă, înainte de detectarea unei intruziuni – situație care ar putea permite unor factori de rea-credință să cauzeze pagube semnificative.

Riscul unei **reevaluări** abrupte și semnificative **pe piețele financiare** s-a intensificat începând cu anul trecut. Interesul pentru obținerea de randamente a continuat să se manifeste la nivel internațional, susținut de condițiile și perspectivele economice globale robuste și de volumul mare de lichiditate. Acest lucru a determinat în continuare niveluri mai ridicate ale evaluărilor activelor, ajunse la limită pe anumite segmente ale pieței, în special pe piața acțiunilor din SUA. Totodată, primele de risc se mențin la niveluri scăzute. Turbulențele de pe piață legate de intensificarea bruscă, în luna februarie 2018, a volatilității acțiunilor în Statele Unite au demonstrat sensibilitatea actuală a percepției pieței, dar și capacitatea acesteia de a asimila ajustări rapide. Această evoluție a fost, de asemenea, evidențiată de tensiunile de pe piața obligațiunilor suverane din Italia, declanșate de presiunile politice din această țară în luna mai 2018, care s-au repercutat asupra anumitor randamente suverane și cotații ale acțiunilor băncilor în zona euro. Amplificarea riscurilor geopolitice poate spori riscul unei posibile reevaluări a riscului. Băncile ar fi afectate cu precădere prin intermediul deținerilor lor de instrumente evidențiate la valoarea justă, al cerințelor privind garanțiile și al costurilor de majorare a capitalului sau a lichidității. Totuși, reevaluarea ar putea avea, de asemenea, efecte de runda a doua prin generarea unui impact nefavorabil asupra situației macroeconomice și fiscale din zona euro. Mai mult, într-un scenariu extrem, coincidența unei reevaluări semnificative cu alte evenimente majore ar putea amenința, de asemenea, **solvabilitatea contrapartidelor centrale**, generând astfel un risc sistemic.³

Mai mulți ani de **rate scăzute ale dobânzilor** au exercitat presiuni asupra marjelor de dobândă ale băncilor și au generat schimbări în comportamentul clienților lor, afectând structura bilanțului băncilor.⁴ Deși veniturile nete agregate din dobânzi ale băncilor din zona euro au fost relativ robuste în ultimul an, băncile cu anumite modele de afaceri au înregistrat scăderi semnificative ale acestora. În 2019 și 2020, se estimează o dinamizare a acestor venituri, determinată atât de creșterea volumului, cât și de ameliorarea marjelor. Cu toate acestea, multe instituții semnificative anticipează menținerea profiturilor lor la un nivel scăzut în următorii ani.

Întrucât majoritatea **inițiativelor de reglementare** de natură financiară din perioada post-criză sunt, în prezent, în curs de finalizare, ritmul reformelor în materie de reglementare a consemnat o relativă încetinire. Totuși, unele reglementări încă trebuie implementate în dreptul UE. Deși incertitudinile în materie de reglementare s-au diminuat, băncile trebuie să își adapteze în continuare modelele de afaceri

³ Pe harta riscurilor la nivelul MUS din acest an, factorul de risc „Solvabilitatea contrapartidelor centrale” a fost comasat cu „Reevaluarea riscului pe piețele financiare”.

⁴ Printre exemplele de evoluții care redefinesc expunerea băncilor la variații ale ratelor dobânzilor se numără trecerea de la depozite la termen la depozite la vedere, creșterea numărului de rambursări anticipate ale creditelor pentru locuințe și preferința celor care achiziționează locuințe pentru rate ale dobânzilor fixe, și nu variabile.

pentru a putea funcționa în noul mediu. Adoptarea unor reglementări mai stricte contribuie la menținerea unui sistem bancar rezistent și stabil pe termen mediu și lung. Totuși, pe termen scurt, acestea pot afecta profitabilitatea băncilor și pot impune riscuri la adresa sectorului bancar, precum incapacitatea băncilor de a se adapta la timp sau amânarea deciziilor ori a investițiilor strategice.

Perspectivile creșterii economice s-au îmbunătățit considerabil în zona euro, sprijinind reducerea riscurilor la adresa sectorului bancar. Deși se estimează că expansiunea economică va continua pe termen mediu, perspectivele scăzute de creștere ale PIB potențial constituie o vulnerabilitate din ce în ce mai mare, întrucât deficitul la nivelul ofertei de forță de muncă și constrângerile legate de producție pot afecta dinamica actuală, iar implementarea reformelor structurale în țările zonei euro trebuie accelerată. **Sustenabilitatea datoriei sectorului public** s-a îmbunătățit, în medie, în zona euro, în principal ca urmare a creșterii PIB. În pofida redresării ciclice actuale, mai multe țări încă se confruntă cu dezechilibre semnificative legate de stocuri, fiind astfel vulnerabile la o potențială reevaluare a riscului suveran.

Acordarea de împrumuturi **sectorului imobiliar rezidențial** rămâne una dintre activitățile principale pentru băncile din zona euro, reprezentând aproximativ 40% din PIB al zonei euro în 2017. La nivelul zonei euro, evoluția activității de creditare a sectorului imobiliar rezidențial a fost stabilă începând cu anul trecut, înscriindu-se pe un trend ușor pozitiv. Totuși, întrucât există zone de vulnerabilitate, unele bănci din zona euro sunt expuse la riscuri. În multe țări din zona euro, debitorii au manifestat recent tendința reorientării către perioade mai scurte de fixare a ratelor dobânzilor. Aceasta deplasează riscurile de rată a dobânzii la nivelul debitorilor, sporind riscurile de credit pentru bănci în cazul în care debitorii au de acoperit cheltuieli mai mari cu dobânzile. În plus, un nivel ridicat sau în creștere de îndatorare a debitorilor creează incertitudini cu privire la capacitatea de rambursare a acestora în perioadele de inflexiune ale ciclului economic. Ponderile creditului în valoarea garanției imobiliare se mențin ridicate, conducând la pierderi potențial considerabile în cazul neîndeplinirii obligațiilor de plată. Este posibil ca, în cazul împrumuturilor noi, o relativă relaxare a standardelor de creditare cu privire la ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare și ponderea serviciului datoriei în venituri să fi generat majorarea riscului de credit.

Băncile vizate de MUS sunt expuse la o serie de riscuri suplimentare care merită analizate din perspectiva supravegherii:

- **riscul de conduită defectuoasă:** deși pierderile legate de riscul de conduită s-au plasat pe un trend descendent, numărul incidentelor asociate riscului de conduită a crescut în 2017. Combinația dintre reglementările mai restrictive privind protecția datelor și interesul actual pentru obținerea de randamente ar putea conduce la mai multe incidente de acest tip;
- **dificultățile economice structurale** se referă atât la vulnerabilitățile structurale ale mediului de funcționare a băncilor vizate de MUS, cât și la rigiditatea structurilor de cost ale băncilor, care le afectează eficiența. Sistemul bancar din zona euro nu este încă pe deplin integrat. Acest lucru poate crea impedimente în calea consolidării transfrontaliere sau a alocării optime a capitalului și

lichidității și poate împiedica băncile din zona euro să valorifice la maximum economiile de scară, având drept rezultat crearea unor condiții de concurență inechitabile atât în cadrul UE, cât și la nivel internațional;

- **concurența nebancaară** se intensifică, odată cu pătrunderea pe piețele creditului a firmelor FinTech, a societăților de asigurare și a altor firme. Totuși, până în prezent, impactul asupra marjelor de creditare pare să fie limitat și se anticipează că acesta va rămâne scăzut pe parcursul orizontului de evaluare a riscurilor. Există, de asemenea, temeri cu privire la concurența potențial sporită din partea firmelor BigTech (companii mari din domeniul tehnologiei care au acces la vaste baze de date cu clienți și care sunt capabile să pătrundă în sectorul serviciilor financiare);
- **riscurile climatice** nu reprezintă o amenințare la adresa stabilității financiare în zona euro pe termen scurt. Totuși, băncile pot fi afectate indirect, dar considerabil, de evenimente meteorologice extreme, mai frecvente și mai grave, sau de tranziția în curs către o economie cu emisii reduse de carbon. Fenomenele meteorologice ar putea cauza pagube în sectoarele de activitate la care sunt expuse băncile (de exemplu, agricultura) sau ar putea distruge garanțiile deținute de acestea. În plus, tranziția către o economie cu emisii reduse de carbon ar putea avea un impact asupra anumitor sectoare economice (de exemplu, asupra întreprinderilor din domeniul combustibililor fosili, sectoarelor mari consumatoare de energie, companiilor furnizoare de servicii de utilități publice, precum și a celor de transport și de construcții). Prin urmare, băncile trebuie să ia măsurile necesare pentru a-și gestiona expunerile față de astfel de sectoare.

© Banca Centrală Europeană, 2018

Adresa poștală 60640 Frankfurt am Main, Germany

Telefon +49 69 1344 0

Website www.bankingsupervision.europa.eu

Toate drepturile rezervate. Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale este permisă numai cu indicarea sursei.

Pentru terminologie specifică, vă rugăm să consultați [glosarul MUS](#).